

A kultúra nagykövetei

Interjú Hammerstein Judit külföldi magyar intézetekért és nemzetközi oktatási kapcsolatokért felelős helyettes államtitkárral, a Külgazdasági és Külügyminisztérium-Balassi Intézet vezetőjével

Ambassadors of Culture

Interview with Judit Hammerstein, Deputy State Secretary for Hungarian Institutes Abroad and International Education Relations and Head of Ministry of Foreign Affairs and Trade and the Balassi Institute

■ **A Római Magyar Akadémia, a kulturális diplomácia nagy múltú intézménye idén ünnepli alapításának kilencvenedik évfordulóját, amelyhez gazdag programkínálat társul. Mely eseményeket emelné ki?**

– A Római Magyar Akadémia pontosan kilencven évvel ezelőtt, szeptember 12-én jött létre. Ebből az alkalomból egészen jövő nyárig folyamatosan változatos programokkal, komolyzenei koncertekkel, filmvetítésekkel, kiállításokkal készülünk. Ennek a rendkívül tartalmas, 90 éves időszaknak a legjelentősebb epizódjait kortárs eszközökkel szeretnénk felvillantani, kiemelve az akadémia szerepét a XX. századi magyar kultúrában, és a két ország kapcsolatainak ápolásában. Csak hogy néhány igazán különleges dolgot említsek: kiállítást rendezett az akadémia *Róma kedvencei* címmel azokról a focistákról, edzőkről, akik az olasz főváros futballcsapataiban játszottak, illetve dolgoztak a két világháború között. Egy másik izgalmas program keretében létrehozunk egy magyar kulturális történelmi emlékezhelyeket bemutató, szerkeszthető virtuális Róma-térképet, amelyen a Rómában élőkkel közösen megjelöljük majd a magyar vonatkozású helyszíneket a templomoktól a kávézókig. A női identitás témáját továbbfűzve pedig a Medea-történettel foglalkozó fotókiállítás nyílik hamarosan. Mindezekon felül színházi és irodalmi alkotópályázatokat is megjelentet az akadémia, az intézmény frissen indult YouTube-csatornáján pedig arra invitáljuk a közönséget, hogy saját készítésű videókon adjanak elő Rómával kapcsolatos, magyar szerzőtől származó – olasz vagy magyar nyelvű – irodalmi szövegeket.

■ **A decemberig tartó Lengyelországi Magyar Kulturális Évadot is nagy érdeklődés övezte. Hogyan tervezik a rendezvény méltó lezárását?**

– A rendezvény 18 éve a legjelentősebb magyar programsorozat Lengyelországban. Több száz kulturális programot csaknem 40 lengyel városban tekinthetett, illetve tekinthet meg a közönség. Egyik fő célunk az volt, hogy elérjük a fiatal nemzedéket és felhívjuk a figyelmüket a lengyel–magyar sorsközösség és barátság különféle aspektusaira. A programkavalkád decemberig tart, amelynek kiemelkedő eseménye a magyar kultúra egyik virágkorát idéző képzőművészeti kiállítás. A *Modernizmus Magyarországon 1900–1930* című tárlatot január 7-ig láthatja a közönség a Varsói Királyi Vár Múzeumában, de izgalmas színpont lesz a Magyar Állami Népi Együttes és a Rajkó Zenekar fellépéssorozata is. A legendás lengyel–magyar barátságot pedig egy történelmi játszókert is szimbolizálja majd Varsó egyik csodálatos parkjában.

■ **A külföldi magyar intézetek igazgatóinak nyári találkozóján egyebek között az identitásmegőrzés is nagy hangsúlyt kapott. Milyen stratégiát dolgoznak ki erre?**

– A külföldön, diaszpórában élő magyarok identitásának megőrzését többféle módon is igyekszünk segíteni. Jelenleg 24 intézetünk van, a világ 22 országában. Célunk, hogy ezekben az országokban a többségi társadalom mellett az ott élő magyarokat is megszólítsuk. Az arányokat, a hangsúlyokat természetesen meghatározzák az adott állomáshely adottságai. Pekingben például, bár nem számottevő a magyar lakosság, mégis sokan érdeklődnek a kultúránk iránt. Sepsiszentgyörgyön természetesen már más a helyzet, ott kifejezetten a magyarságot célozzuk meg, de úgy, hogy a többségi társadalom érdeklődését is fel tudjuk kelteni. Vannak igazán speciális helyszínek is, mint például London, ahol az elmúlt években nagyon erős magyar bázis jött létre, az ott élők önszerveződő, összetartó közösségét a Londoni Magyar Kulturális Központ is igyekszik támogatni. A Balassi

■ **The Hungarian Academy in Rome, a long-standing institution of cultural diplomacy, celebrates its 90th anniversary this year. The occasion involves a rich list of programmes. Which ones would you highlight?**

– The Hungarian Academy in Rome was established on 12th September exactly 90 years ago. On this occasion we are preparing to have various programmes, classical music concerts, film screenings and exhibitions continuously until next summer. We would like to recall the most significant moments of this rich 90-year-period by contemporary means emphasising the role of the Academy in 20th century Hungarian culture and in the cultivation of the relationships between the two countries. Just to mention a few exciting events: The Academy organised an exhibition entitled *Rome's Favourites* about the football players and trainers who played or worked in the football team of the Italian capital between the two World Wars. Within the framework of another interesting programme we made an interactive virtual map of Rome showing the cultural and historic sites. Together with the residents of Rome we will mark the Hungarian related places from churches to cafés. Going along the topic of female identity a photo exhibition dealing

Intézet mindezekén túl kiterjedt oktatási portfólióval rendelkezik, a magyar mint idegen nyelv oktatásának egyik legfontosabb szakmai centrumaként működünk. A jogelődöknek is köszönhetően immáron 60 éve tanítjuk a magyar nyelvet. Az oktatás egyrészt itt zajlik a központban, olyan fiatalok számára, akik a magyar felsőoktatásba magyar nyelven kapcsolódnak be. Másrészt pedig mi támogatjuk és látjuk el tankönyvekkel, módszertani útmutatókkal a külföldön működő vasárnapi iskolákat. A Balassi Nyári Egyetemünk keretében pedig olyan harmadik, negyedik generációs fiatalokra is figyelünk, akik már nem beszélnek magyarul, de felfedezték magyarságukat, és szeretnék megismerni a magyar nyelvet és kultúrát. Egy hónapos nyári kurzusunk erre kiváló lehetőség. A vendégoktatói hálózatunk kiterjesztésének köszönhetően pedig akár olyan városokba is el tudjuk juttatni a magyar kultúrát, ahol nincs intézetünk, esetleg külképviselettel sem rendelkezünk.

■ **Tudna említeni néhány egészen különleges helyszínt?**

– Kettőt mindenképpen szeretnék kiemelni. Nagy örömmel fogadtuk, hogy Sanghaj egyik patinás egyeteme, a SISU, azzal a kéréssel fordult hozzánk, hogy magyar tanszéket szeretnének létrehozni a közép-európai térség iránt érdeklődőknek, és elsőként a magyar nyelvre gondoltak. Tavaly közösen el is tudtuk indítani a magyar tanszéket. Nyugat-Ukrajna, a galíciai Ivano-Frankivszk is különleges helyszín, ahol nem is olyan régen összeállt tíz diák, és elkezdtek magyarul tanulni – egészen meglepő módon a legtöbbszörüknek semmilyen magyar háttere nincs. Ezt a kezdeményezést aztán az ivano-frankivszki egyetem felkarolta, és megkeresett bennünket azzal, hogy hozzunk létre ott is egy lektori állomáshelyet.

■ **A hálózat kiszélesítésének részeként szakdiplomáták is dolgoznak egyes városokban. Milyen visszajelzések érkeznek az ottani munkáról?**

– Eredendően olyan városokba helyeztünk ki szakdiplomátát, ahol kulturális intézet alapítását kellett előkészíteni. Ez történt Pekingben, Belgrádban és Zágrábban

with the Medea story will be opened soon. Above all that the Academy will also announce theatre and literature competitions and on its newly started YouTube channel we invite the public to recite – in Italian or in Hungarian – Hungarian authors' literary texts of related to Rome.

■ **The Hungarian Cultural Year in Poland, which will last until December, has also attracted great interest. How do You plan to close this event?**

– The event has been the most significant series of Hungarian programmes in Poland for 18 years. Hundreds of cultural programmes have been visited by the public in nearly 40 Polish cities or towns. One of the main objectives was to reach the young generation and to draw the attention to the various aspects of Hungarian-Polish shared destiny and friendship. The flow of programmes will last until December, and a highlighted event is a fine art exhibition recalling a golden age of Hungarian culture. The exhibition entitled *Modernism in Hungary 1900–1930* will be open until 7th January at the Royal Castle Museum in Warsaw. Another exciting event will be the performances of the Hungarian State Folk Ensemble and the Rajkó Folk Ensemble. The legendary Hungarian-Polish friendship will be symbolised by a historic playground in a beautiful park of Warsaw.

■ **At the summer meeting of the directors of Hungarian Institutes Abroad the preservation of Hungarian identity had a special emphasis. What strategy was elaborated for that issue?**

– We try to help in many ways the Hungarians living in diasporas abroad to preserve their national identity. Currently we have 24 institutes in 22 countries of the world. Our aim is to reach out both to the majority of the societies and the Hungarians in these countries. The proportions, however, are certainly defined by the conditions of the place in concern. In Beijing, for instance, the Hungarian community is not significant, yet a lot of people are interested in Hungarian culture. Of course, the situation is completely different in Sepsiszentgyörgy (Romania), where our target is directly the Hungarian community, but in a way that we could raise the interest of the majority of the society. There are also very special places, such as London, where a really strong Hungarian community has been created in the past few years. The Hungarian Cultural Centre of London tries to support the self-organising and tight-knit community. Beyond all that the Balassi Institute has a very efficient portfolio, since we work as a most important professional centre for teaching Hungarian as a foreign language. Due to our predecessor in title we have been teaching Hungarian language for 60 years. Teaching takes place here in the centre, on one hand, for young people who enter the higher education in Hungarian. On the other hand, we support and provide with books and methodical guidance the Sunday schools abroad. And within the framework of the Balassi Summer University we pay attention to third and fourth generations, who do not speak Hungarian, but discovered their Hungarian origins and would like to know more about Hungarian language and culture. The one-month summer course is an excellent opportunity for that. Due to the expansion of the guest-lecturer network we can take Hungarian culture to towns where we have no institutions or even foreign representations.

■ **Would You mention a few really special places?**

– I would like to highlight two. We were very happy to get the request by SISU, a prestigious university in Shanghai to open a Hungarian Department for those who are interested in Eastern-Europe, and first they thought of the Hungarian language. Last year we managed to start the department together.

– itt a kiküldött diplomata később az intézet igazgatója lett. A nemrég létrehozott, új szakdiplomata állomáshelyek (São Paulo, Kijev, Tokió, Szöul) azonban már nem feltétlenül intézetalapítási célt szolgálnak. Úgy gondoljuk, hogy egy agilis, kiváló kapcsolatokkal, helyismerettel rendelkező diplomata – ha megkapja a szükséges forrásokat, kiváló munkát végezhet intézeti háttér nélkül is.

■ **A KKM-Balassi Intézet ösztöndíj-repertoárja igen széles, és ma már lényegesen könnyebb is kijutni külföldre, mint a rendszerváltás előtt. Ön több alkalommal is tanult és kutatott külföldön. Hogyan segítették a munkájában ezek a tapasztalatok?**

– Először 1991-ben nyertem el ösztöndíjat Hollandiába, a Pécsi Tudományegyetem történelem–francia szakos hallgatójaként. Ez a félév óriási élmény volt számomra, hiszen ez volt az első hosszabb tartózkodásom kül-

földön. Érdekes volt belelátni egy másik egyetem működésébe. Nagy kaland volt a holland nyelv tanulása is, feltétel volt ugyanis, hogy három hónap alatt középfokú nyelvizsgát kellett letenni. Nem volt egyszerű teljesíteni, legalább napi hét órát nyelvtanulással töltöttem. Egy volt szocialista országban felnőtt fiatal lányként meglepett, sőt lenyűgözött Amszterdam nyitottsága és lüktetése, ahogyan az is, hogy a hollandok 3-4 idegen nyelven kiválóan beszélnek. Az órákon főként lengyelekkel, csehekkel és szlovákokkal tanultunk együtt, de például a férjemet, aki német származású, szintén ott ismertem meg. Ő is ösztöndíjasként tanult akkor Amszterdamban, két szobával arrébb lakott tőlem a kollégiumban, és folyton trombitált, nem lehetett tőle aludni (nevet). Másodjára Franciaországba mentem, a Poitiers-i Egyetemre, ahol középkorkutatással foglalkoztam és DEA-fokozatot szereztem. Majd kutatóként Párizsban is eltöltöttem közel két évet a francia kormány ösztöndíjasaként.

– First, as the student of the University of Pécs majoring in history and French, I got a scholarship to the Netherlands in 1991. This term meant a great experience to me, because it was my first longer stay abroad. It was interesting to see how another university worked. Learning Dutch was also a kind of an adventure, because one of the conditions was to pass a language exam within three months. It was not easy to do, I spent at least seven hours a day learning the language. As a young girl, who grew up in a former socialist country I was surprised and impressed by the openness and buzz of Amsterdam and that the Dutch spoke 3-4 foreign languages very well. In class we mostly studied together with Polish, Czech and Slovakian students, but I also met my hus-

■ **There is a wide range of scholarships on the of the Ministry of Foreign Affairs and Trade and the Balassi Institute. Today it is a lot easier to travel abroad, than it was before the change of regime. You have studied and worked abroad a couple of times. How did this experience help You with Your work?**

Ivano-Frankivsk in Galicia, Ukraine is also a special place, where recently ten students have got together and began to learn Hungarian. It is rather surprising that most of them have no Hungarian background whatsoever. This initiative was taken on by the University of Ivano-Frankivsk, and they asked us to establish a language department there, too.

■ **As a part of the expansion of the network specialist diplomats work in some cities. What feedback have You got about their activity?**

– Basically, we sent specialist diplomats in cities where the opening of a cultural institute had to be prepared. It was the case in Beijing, Belgrade and Zagreb, where the specialist diplomat later became the director of the institute. The new specialist diplomat posts set up recently (Sao Paulo, Kiev, Tokyo and Seoul) do not necessarily have the intention to establish institutes there. We think that enthusiastic diplomats with excellent relations and local knowledge can do excellent work without the background of an institute if they get the necessary sources.

Párizs ragyogása, a francia kultúra számomra örök szerelem, inspirációs forrás marad.

■ **Több nyelven is kiválóan beszél. Olvasni is szeret idegen nyelven?**

– Gyakorlati szinten a német nyelvet használok a legtöbbit, de a francia is olyan, amit sosem tudnék elfelejteni, hiszen évekig anyanyelvi környezetben éltem. Pályám kezdetén ebből sokat profitáltam, mert akkoriban gyakran kértek fel tolmácsolásra, fordításra. Nagy vágyam, hogy az orosz tudásomat újra felfrissítsem. Az angol pedig az elsődleges munkanyelvem. Nagyon szeretem a francia regényeket eredeti nyelven, németül inkább újságokat, tanulmányokat olvasok. A férjemmel nagyon szeretjük az orosz irodalmat, amikor egyetemisták voltunk, sokat olvastunk fel nagy, klasszikus orosz regényeket németül (nevet). Alig várjuk, hogy a gyermekeink kicsit nagyobbak legyenek, és újra találhassunk ilyesmire is időt.

Végh Nóra Judit

band, who is of German origin, there. He was also in Amsterdam on a scholarship and he was staying two rooms away from me in the hostel. He kept playing the trumpet, so we could not sleep (she laughs). For the second time I went to France, to the University of Poitiers, where I dealt with mediaeval research and received a DEA degree. Later as a researcher with a scholarship from the French government I spent two years in Paris. The glamour of Paris and French culture will always remain my eternal love and the source of inspiration.

■ **You speak many languages fluently. Do You also like reading in foreign languages?**

– In everyday life I use German most, but French is also a language I could never forget, because I lived in French-speaking environment for years. At the beginning of my career I benefitted from that, because back then I was often asked to interpret or to translate. My wish is to refresh my Russian knowledge. English, however, is my primary language in work. I love reading French novels in the original language, whereas in German I read newspapers and studies mostly. My husband and I love Russian literature. When we were at university we often read out loud great classical Russian novels in German (she laughs). We can hardly wait that our children get a bit older and we can spend some time with reading again.